

УДК 334.7.021+339

Ю. В. Пікалов,
аспірант, Черкаський державний технологічний університет

ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ АКСЕЛЕРАТОРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Y. Pikalov,
Graduate student, Cherkasy State Technological University

GENERATION OF ACCELERATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE GLOBAL ECONOMY

У статті генералізовано акселератори інноваційного розвитку глобальної економіки на основі узагальнення його складових. Також у рамках авторської статті запропоновано введення до наукового обігу поняття "комунікаційна метатехнологія".

The article generalizes the accelerators of innovative development of the global economy on the basis of generalization of its components. Also the author offers a new concept of communication meta technology.

Ключові слова: акселератор, інноваційний розвиток, глобальна, економіка, комунікаційна, метатехнологія.
Key words: accelerator, innovative development, global economy, communication, metatechnology.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інновації стають основною силою в протистоянні глобальній турбулентності. Інноваційний вектор розвитку визначає стратегічний напрям стійкості розвитку економічних відносин. Для переходу до інноваційної економіки необхідно сформувати відповідне інституційне середовище, свого роду систему інститутів розвитку. У цьому інституційному середовищі помітне місце покликані зайняти міжнародні комунікаційні системи. Тому потреба в розробці нових теоретичних підходів до вирішення проблем підвищення ролі нової семіотичної концепції сполучення інноваційного розвитку вже назріла. Назріла і потреба у вивченні та критичному осмисленні світового досвіду базових сфер інноваційного розвитку суспільно-економічних відносин. Нині слід враховувати динаміку змін, що відбуваються в реальних процесах інноваційного розвитку глобальної економіки — економічна наука не завжди встигає ці зміни осмислити. В результаті до теперішнього часу залишаються слабо вивченими багато питань, пов'язаних комунікаціями в інноваційному розвитку.

В економічно розвинених країнах наука стала головною теоретичною основою матеріального виробництва (конкурентоспроможність інноваційної продукції в значній мірі визначається їх наукомісткістю) і структурним фактором, а динамізм і рівень розвитку інноваційної сфери (науки, високих технологій, наукоємних видів діяльності та інноваційно-активних підприємств) відповідають за забезпечення інтенсивного економічного зростання при переході до "нової" економіки, заснованої на знаннях, за диференціацію між економічно розвиненими і країнами, що розвиваються; інновації у всіх сферах і видах діяльності є головними джерелом і вирішальним фактором такого зростання. Особливе значення останнім часом надається фундаментальним дослідженням, спрямованим на отримання нових знань про закономірності розвитку наукових комунікацій, бізнесу та науки. При цьому зростає значення інтелектуаль-

ної власності, оформлення патентних прав на яку стимулює досягнення високих кінцевих результатів. Нині інноваційним бізнесом охоплені всі економічно розвинені країни, а в світовій практиці досить добре відпрацьовані технології трансформації нових знань в інноваційну продукцію для реалізації на національних і світових ринках, але разом з цим новітній стан діяльності систем комунікацій в розвитку інноваційної економіки залишається досить статичний.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

Останні публікації з зазначеної проблематики, представлені такими науковцями, як Sako M. [6], Cerny P.G. [7], Kubicek B., Korunka C. [8], Лібер С. М. [15], Blind K., Culs K., Grupp H. [16], Venugopal S. [17], Nelson R. [18].

ЦІЛІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є генералізація акселераторів інноваційного розвитку глобальної економіки на основі узагальнення його складових.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Перш за все, для визначення новітніх метатехнологій інноваційного розвитку глобальної економіки слід узагальнити саму дефініцію "інноваційний розвиток" для уникнення подальшої фрагментарності у розумінні складових інноваційного розвитку. Інноваційний процес у широкому розмінні — це процес підготовки і поступового здійснення інноваційних змін у сфері економіки, соціально-суспільному житті та інших сферах діяльності людини і одночасно джерело протиріч та призводить до суттєвих глобальних змін суспільно-економічних відносин. Одними з основних напрямів у теорії інноваційного процесу вважаються теорії технологічного поштовху (technology push theory), і тиску ринкового попиту (demand pull theory) [1]. Специфіка інноваційної діяльності полягає в тому, що виробник, як правило, орієнтується на потенційний попит,

який ще не сформований. У роботах [2; 3] описано еволюцію моделей інноваційних процесів.

Таким чином, у загальному розумінні концепції інноваційного розвитку глобальної економіки, мова йде про процес, що відбувається на технологічному та соціально-економічному, соціокультурному рівнях [4]. У цьому контексті інноваційний розвиток включаються наступні характеристики: глобальний контроль над світовими фінансовими потоками, отримання глобальних фінансових і інтелектуальних рент, концентрація знань у розвинених країнах; транснаціональний капітал, який править світом і панування транснаціональних корпорацій (ТНК), відрив грошей від природних обмежувачів (золотого стандарту); придушення реальної економіки віртуальною, ідеологія фізичного, інтелектуального і духовної праці витісняється ідеологією фінансового успіху; здійснення економічного розвитку зверху; втрата економічного суверенітету більшістю країн світу, глобалізація на базі регіоналізації, уніфікація і подолання соціокультурних особливостей окремих країн; військово-політичне забезпечення глобальної економіки; інформаційно-віртуальна економіка Інтернету.

Слід наголосити, інноваційний розвиток є результатом всебічного процесу глобалізації, що базується на техніко-технологічних і організаційно-управлінських інноваціях. У свою чергу, загальна світова глобалізація, — кінцевий продукт нової парадигми функціонування економіки. Згідно з методологією оцінки знання (Knowledge assesment methodology — КАМ), розробленої Інститутом Світового банку [5], інноваційний розвиток базується на: 1) економічних важелях і інституціональному режимі; 2) освічених, кваліфікованих і креативних людських ресурсах; 3) динамічній інформаційній інфраструктурі; 4) ефективній НІС.

За таких умов дуже важливо звернути увагу на новітні акселератори інноваційного розвитку глобальної економіки.

Одним з них є трансформація методів ведення конкурентної боротьби. Вищезгадані аспекти з позицій акселерації інноваційного розвитку глобальної економіки опрацьовуються досить інтенсивно, що підтверджується публікаціями: Sako M. [6], Cerny P.G. [7], Kubicek B., Kogunka S. [8]. Узагальнення зазначених авторських операцій дає змогу стверджувати, що фундаментальна зміна умов конкурентної боротьби полягає в тому, що сучасний етап розвитку світового господарства характеризується загостренням конкуренції в глобальному масштабі. Конкурентоспроможність на національних і міжнародних ринках стає критеріальним якісним показником для оцінки економічної діяльності. Сучасна жорстка глобальна конкуренція концентрована виражається в боротьбі національних інноваційних систем, синтетичних корпоративних форм науки. Безперервне впровадження нових технологічних інновацій стає основним засобом підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції, зниження рівня витрат і, отже, ключовим фактором конкуренції. Конкурентоспроможність учасників ринку цілком стала залежати від темпів реалізації нових ідей, здатних принести конкурентну перевагу, тому основою високоефективного розвитку суб'єкта економіки на всіх рівнях (від корпорації до глобальної економіки в цілому) стало, крім безперервного пошуку і

втілення нових ідей, також і змагання ефективності інноваційних процесів. Ця теза підтверджується тим, що у глобальній економічній конкуренції виграють країни, які забезпечують сприятливі умови для інноваційної діяльності (наукових досліджень і розвитку високих технологій). На сьогодні конкурентоспроможність корпорацій безпосередньо пов'язана з науково-технічною політикою країн їхнього базування.

З появою міжнародних корпорацій боротьба йде не між країнами за території і матеріальні ресурси, а між корпораціями за частку на світовому ринку в формі конкурентної боротьби. Прикладом такої конкурентної боротьби є концепція "глобальної конкурентоспроможності" [9]. Така концепція має на увазі наявність у цих корпорацій як значних фінансових коштів, так і повного контролю над наукоємними технологіями.

Наступним акселератором інноваційного розвитку глобальної економіки, що є, на нашу думку, визначальним, це трансформація значущості ролі ресурсів і факторів виробництва. Наукові опрацювання з даної проблематики представлені багатьма класиками, також ця проблематика активно опрацьовується в сучасних дослідженнях [10; 11], що свідчить про високий рівень фрагментарності та неоднозначності у трактуванні основних рис. Як свідчать сучасні публікації за цієї проблематики, основними інвестиційними ресурсами розвитку суб'єктів економіки на всіх рівнях виступають інформація та корисні знання, які є мобільними без територіальної приналежності. Знання та інформація стали найважливішими невичерпними ресурсами, основними факторами виробництва і новими рушійними силами наукового, технологічного та соціально-економічного розвитку, а також товаром, здатними приносити дохід. Внесок фактора науково-технологічних знань в економічне зростання стає більше, ніж матеріальні види капіталу: природні ресурси, робоча сила і фінансовий капітал.

Досвід країн інноваторів дає змогу стверджувати, що традиційні — природні або "первинні" фактори виробництва, такі, як праця, земля і капітал, можна отримувати, якщо є необхідні знання та вміння впливати на індивідуальну і масову свідомість. У локаціях інтенсивного інноваційного розвитку основні соціально-економічні функції капіталу перейшли до капіталу знань та інформаційного капіталу, який став загальними предметом, засобом і продуктом праці, основною продуктивною силою. На нашу думку, пов'язано це з використанням технологій, які максимально прискорюють всі операції з ресурсами, що призводить до їх кількісних і якісних змін.

Наступним аспектом акселерації інноваційного розвитку глобальної економіки, що є більш інфраструктурним, ніж системоформуючим є трансформація на інвестиційному і фінансовому ринках. У багатьох новітніх дослідженнях [12; 13; 14], не дивлячись на дискусійність зазначеного напрямку, зазначається, що капітал новітньої глобальної економіки не зацікавлений у внутрішньому національному ринку масовому внутрішньому попиту, він переміщується по всьому світу з метою максимізації прибутку. Найбільш яскраво це проявляється в масштабованому зростанні міжнародної міграції капіталу, що сприяє поглибленню інтернаціоналізації їх економічної діяльності, особливо у взаємному його рух між економічно розвиненими країнами. Державні інноваційні лідери

Таблиця 1. Систематизація акселераторів інноваційного розвитку глобальної економіки

Прояви акселерації інноваційного розвитку глобальної економіки	Сутнісні риси
Трансформація в науці, науково-технологічної та інноваційної сферах	Проявляється в формуванні мереж НДР, наприклад, у вигляді «блокових» (ЄС) і національних інноваційних системи, віртуальних інноваційних альянсів, бізнес-акселераторів, інжинірингових шкіл, технопарків, стартап лабораторій
Трансформація методів ведення конкурентної боротьби	Зміщення акцентів у міжнародних конфліктах відбувається зі країнового на корпоративний рівень. З появою міжнародних корпорацій боротьба йде не між країнами за території і матеріальні ресурси, а між корпораціями за частку на світовому ринку в формі конкурентної боротьби
Трансформація на інвестиційному і фінансовому ринках	Проявляється в масштабному зростанні міжнародної міграції капіталу, що сприяє поглибленню інтернаціоналізації їх економічної діяльності, особливо у взаємному його русі між економічно розвиненими країнами
Трансформація в значущості і ролі ресурсів і факторів виробництва	Соціально-економічні функції капіталу перейшли до капіталу знань та інформаційного капіталу, який став загальним предметом, засобом і продуктом праці, основною продуктивною силою

виявляються центрами припливу капіталу, що вивільняється з морально застарілих технологій. Традиційно в якості причин експорту капіталу з країни вказуються: його накопиченню надлишкових обсягів у рамках окремо взятої національної економіки, попит на капітал за кордоном, а також низька собівартість виробництва в країнах, куди капітал ввозиться. При цьому експорт капіталу здійснюється як корпорацією, так і державою. Авторська теза підтверджується в першу чергу наявністю класу міжнародних інвесторів, одночасно діючих на декількох ринках, що розвиваються і здатних дестабілізувати фінансову ситуацію в країнах, де здійснюються інвестиції.

Таким чином, узагальнюючи існуючі класичні та новітні наукові опрацювання з авторської проблематики, слід підкреслити, що на сьогодні не існує чітко структурованого розуміння акселерації інноваційного розвитку глобальної економіки, також досить дискусійним є існуючі положення щодо визначенні новітніх драйверів, що забезпечують акселерацію. Загалом систематизація акселераторів інноваційного розвитку глобальної економіки представлено в таблиці 1.

На відміну від існуючих концепцій та поглядів, що не пояснюють саме за рахунок чого буде забезпечуватись подальший інноваційний розвиток нами запропоновано введення до наукового обігу поняття "комунікаційна метатехнологія", що пояснює онтологію новітнього інноваційного розвитку та умови його подальшого еволюції. Так комунікаційна метатехнологія — це сукупність процесів сполучення символів суспільства за допомогою певних каналів, засобів, форм і інститутів комунікації. Авторське розуміння на відміну від існуючих теоретичних концепцій та практичних досліджень пояснює всі вище зазначені трансформації через зміну комунікаційної парадигми, яка надала можливість провести трансформації методів ведення конкурентної боротьби, інвестиційного і фінансового ринках, ресурсів і факторів виробництва. На нашу думку, тільки подальше поширення та удосконалення комунікаційної метатехнології забезпечить як інноваційний розвиток зокрема, так і розвиток глобальної економіки взагалі.

У роботах таких науковців як Лібер С. М. [15], Blind K., Culs K., Grupp H. [16], Venugopal S. [17], Nelson R. [18] обґрунтовується саме комунікаційна метатехнологія як системоутворюючий напрям для подальшого інноваційного розвитку інноваційної економіки. Так, на відміну від

існуючих, на нашу думку, подальший інноваційний розвиток буде забезпечуватись саме удосконаленням наукової складової комунікаційної мета технології. Науково-дослідницька та виробничо-технологічна сфери, особливо в сфері високих технологій, стають за своїм змістом глобальними, держава приймає на себе місію розвитку науково-технічного та інноваційного співробітництва, а також регулювання поширення нових технологій. Тобто науково-технологічна трансформація проявляється в освіті глобальних мереж НДР, наприклад, у вигляді "блокових" (ЄС) і національних інноваційних системи, віртуальних інноваційних альянсів, бізнес акселераторів, інжинірингових шкіл, технопарків, стартап лабораторій. Головним результатом такого підходу стали підвищення ефективності науки, освіти до рівня, що забезпечив розвиток і глобалізацію інноваційного та інвестиційного процесів і появу принципово нового механізму.

ВИСНОВКИ

Отже, в процесі генералізації акселераторів інноваційного розвитку глобальної економіки на основі узагальнення його складових отримано результати, що характеризуються значним рівнем теоретичної новизни та значущості. Так, у рамках авторського дослідження доведено, що новітні акселератори інноваційного розвитку глобальної економіки є не стільки окремими напрямками, скільки є похідною від новітньої комунікаційної метатехнології. Також у рамках авторського дослідження запропоновано введення в науковий обіг поняття "комунікаційна метатехнологія", що пояснюється як сукупність процесів сполучення механізми просування символів всередині глобального суспільства за допомогою певних каналів, засобів, форм і інститутів комунікації. Авторське розуміння на відміну від існуючих теоретичних концепцій та практичних досліджень пояснює всі вищезазначені трансформації через зміну комунікаційної парадигми, яка надала можливість провести трансформації методів ведення конкурентної боротьби, інвестиційного і фінансового ринках, ресурсів і факторів виробництва. На цій основі доведено, що базовим трендом інноваційного розвитку глобальної економіки буде подальше удосконалення комунікаційної метатехнології зокрема наукової її складової, бо якість і своєчасність інформації є стратегічним чинником успіху в умовах глобальної конкуренції інновацій.

Література:

1. Zmud R.W. An examination of "push-pull" theory applied to process innovation in knowledge work // Management science. — 1984. — Т. 30. — № 6. — С. 727—738.
2. Chau P.Y.K., Tam K.Y. Organizational adoption of open systems: a 'technology-push, need-pull' perspective // Information & Management. — 2000. — Т. 37. — № 5. — С. 229—239.
3. Hobday M.A Review of Firm level .Innovation in Industrially Advanced — Countries: Implication for Korea // STEPI Research Series, 2002. — P. 11—58.
4. Gordon R.J. Does the "New Economy" Measure Up to the Great Inventions of the Past? (Digest Summary) / Journal of economic perspectives. — 2000. — Т. 14. — № 4. — С. 49—74.
5. Methodology K.A. World Bank Institute // World Bank, Washington. — 2006.
6. Sako M. Globalization and the Changing Role of General Counsel: Current Trends and Future Scenarios / Liquid Legal. — Springer International Publishing, 2017. — С. 33—46., Lutz B. J., Lutz J. M.
7. Cerny P.G. The Limits of Global Governance: Transnational Neopluralism in a Complex World // Partnerships in International Policy-Making. — Palgrave Macmillan UK, 2017. — С. 31—47.
8. Kubicek B., Korunka C.3. Job demands in a changing world of work // Research Handbook on Work and Well-Being. — 2017. — С. 59.
9. Onsarigo Miencha I., Paul J., Selvam M. Technical Efficiency for Strategic Change and Global Competitiveness // Strategic Change. — 2017. — Т. 26. — № 1. — С. 53—67.
10. Ibrahim I. (ed.). Arab Resources: The Transformation of a Society. — Routledge, 2016. — Т. 3.
11. Lentjusenкова O. et al. The transformation of the organization's intellectual capital: from resource to capital // Journal of Intellectual Capital. — 2016. — Т. 17. — № 4. — С. 610—631.
12. Timmer C. P. Food Security, Structural Transformation, Markets and Government Policy // Asia & the Pacific Policy Studies. — 2017.
13. Wood S., Wrigley N., Coe N.M. Capital discipline and financial market relations in retail globalization: insights from the case of Tesco plc // Journal of Economic Geography. — 2016. — С. Lbv045.
14. Kidwell D. S. et al. Financial institutions, markets, and money. — John Wiley & Sons, 2016.
15. Lieber C.M. Nanoscale science and technology: building a big future from small things // MRS bulletin. — 2003. — Т. 28. — № 07. — С. 486—491.
16. Blind K., Cuhls K., Grupp H. Personal attitudes in the assessment of the future of science and technology: a factor analysis approach // Technological Forecasting and Social Change. — 2001. — Т. 68. — № 2. — С. 131—149.
17. Venugopal S. Future Technology Scenarios for Urban Mobility in India // Innovative Design and Development Practices in Aerospace and Automotive Engineering. — Springer Singapore, 2017. — С. 29—29.
18. Nelson R., Staggers N. Health informatics: An interprofessional approach. — Elsevier Health Sciences, 2017.

References:

1. Zmud, R. W. (1984), "An examination of "push-pull" theory applied to process innovation in knowledge work", Management science, vol. 30, no. 6, pp. 727—738.
2. Chau, P. Y. K. and Tam K. Y. (2000), "Organizational adoption of open systems: a 'technology-push, need-pull' perspective", Information & Management, vol. 37, no. 5, pp. 229—239.
3. Hobday, M. (2002), "A Review of Firm level. Innovation in Industrially Advanced — Countries: Implication for Korea", STEPI Research Series, pp. 11—58.
4. Gordon, R. J. (2000), "Does the "New Economy" Measure Up to the Great Inventions of the Past?(Digest Summary)", Journal of economic perspectives, vol. 14, no. 4, pp. 49—74.
5. World Bank Institute (2006), Methodology K. A., World Bank, Washington, USA.
6. Sako, M. Lutz, B. J. and Lutz, J. M (2017), "Globalization and the Changing Role of General Counsel: Current Trends and Future Scenarios", Liquid Legal, Springer International Publishing, Switzerland.
7. Cerny, P. G. (2017), "The Limits of Global Governance: Transnational Neopluralism in a Complex World", Partnerships in International Policy-Making, Palgrave Macmillan, London, UK.
8. Kubicek, B. and Korunka, C. (2017), "Job demands in a changing world of work", Research Handbook on Work and Well-Being, Cheltenham, UK.
9. Onsarigo Miencha, I. Paul, J. and Selvam, M. (2017), "Technical Efficiency for Strategic Change and Global Competitiveness", Strategic Change, vol. 26, no. 1, pp. 53—67.
10. Ibrahim, I. (2016), Arab Resources: The Transformation of a Society, vol. 3, Routledge, London, UK.
11. Lentjusenкова, O. (2016), "The transformation of the organization's intellectual capital: from resource to capital", Journal of Intellectual Capital, vol. 17, no. 4, pp. 610—631.
12. Timmer, C. P. (2017), Food Security, Structural Transformation, Markets and Government Policy, Asia & the Pacific Policy Studies, Canberra, Australia.
13. Wood, S. Wrigley, N. and Coe, N. M. (2016), "Capital discipline and financial market relations in retail globalization: insights from the case of Tesco plc", Journal of Economic Geography, p. Lbv045.
14. Kidwell, D. S. (2016), Financial institutions, markets, and money, John Wiley & Sons, New Jersey, USA.
15. Lieber, C. M. (2003), "Nanoscale science and technology: building a big future from small things", MRS bulletin, vol. 28, no. 07, pp. 486—491.
16. Blind, K. Cuhls, K. and Grupp, H. (2001), "Personal attitudes in the assessment of the future of science and technology: a factor analysis approach", Technological Forecasting and Social Change, vol. 68, no. 2, pp. 131—149.
17. Venugopal, S. (2017), "Future Technology Scenarios for Urban Mobility in India", Innovative Design and Development Practices in Aerospace and Automotive Engineering, pp. 29—29.
18. Nelson, R. and Staggers, N. (2017), Health informatics: An interprofessional approach, Elsevier Health Sciences, Oxford, UK.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2017 р.